

EGIPAT U HRVATSKOJ: HRVATSKA FASCINACIJA STARIM EGIPTOM

Na prvi pogled čini se da staroegipatska povijest i kultura nemaju važne poveznice s našom zemljom. No, zagrebemo li po uobičajenoj slici o starom Egiptu kao dalekoj i drevnoj civilizaciji, možemo primjetiti da su već od antičkih vremena njeni elementi prisutni na prostoru Hrvatske. Tijekom 1. tisućljeća pr. Kr. na našu obalu pristižu prvi staroegipatski predmeti u obliku raznih kipića i amuleta koje su nepoznati trgovci i pomorci donijeli kao element razmjene dobara. Od razdoblja vladavine dinastije Ptolemejevića dolazi do razvoja trgovачkih veza između Egipta i grčkih naseobina na našoj obali te unutrašnjosti o čemu svjedoče nalazi egipatskih ostava novca na prostoru Dalmacije i Like. Od 2. st. pr. Kr. razni simboli i predmeti povezani s širenjem egipatskih kultova (npr. Izida, Serapis, Oziris, Harpokrat, Horus, Apis, itd.) pristižu na prostor Hrvatske. Oni će svoju popularnost steći tijekom rimske vladavine Panonijom, Dalmacijom i Istrom.

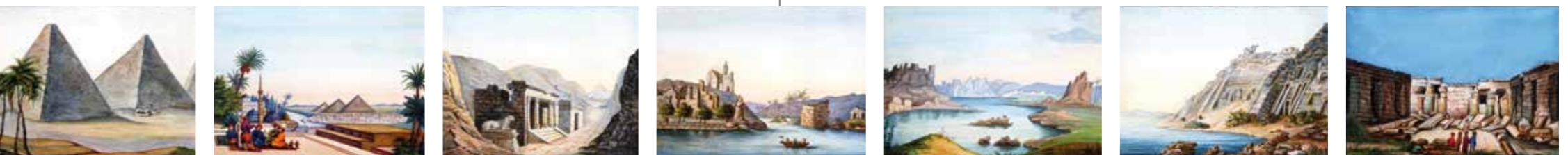
No, na našu obalu i unutrašnjost ne dolaze uvijek samo staroegipatski vjerski elementi. Pod utjecajem staroegipatske arhitekture građevine se ponekad ukrašavaju egipatskim



EGYPT IN CROATIA – CROATIAN FASCINATION WITH ANCIENT EGYPT

At first sight it seems that the ancient Egyptian history and culture have no meaningful ties with our country. But when we scratch beneath the surface of the common image of Egypt as that of a distant and ancient civilization, we notice that its elements have been present in Croatia since antiquity. During the first millennium B.C. first ancient Egyptian artefacts, various small statuettes and amulets, were brought to our shore by unknown merchants and seafarers as an element of goods exchange. During the rule of the Ptolemaic dynasty, trade relations were developed between Egypt and Greek settlements on our coast and inland, as was evidenced by the presence of Ptolemaic deposits in Dalmatia and Lika. From the 2nd c. B.C. various symbols and artefacts related to the diffusion of Egyptian cults (e.g., Isis, Serapis, Osiris, Harpocrates, Horus, Apis, etc.) arrived at the territory of Croatia. They gained popularity during the Roman rule over Pannonia, Dalmatia and Istria.

But it was not only ancient Egyptian religious elements that came to our coast and inland. Under the influence of ancient Egyptian ar-



chitecture the buildings were sometimes decorated with Egyptian symbols, as was evidenced by examples from Arena in Pula and Diocletian's Palace in Split. Tijekom razdoblja humanizma i renesanse na prostor Egipta odlaze prvi putnici te nastaju prve zbirke staroegipatskih umjetnina. Juraj Hus Rasinjanin znamenit je primjer putnika, u našem slučaju nenamjernog, koji boravi na prostoru Egipta kao najamnik u službi jednog turskog kapetana broda tijekom druge polovice tridesetih i ranih četrdesetih godina 16. stoljeća. Nažalost, imena brojnih drugih putnika od kojih najveći broj najvjerojatnije potječe s prostora Dubrovačke Republike i dalje ostaje nepoznat.

Tijekom 19. stoljeća na prostoru Hrvatske nastaju prve muzejske ustanove. Istodobno se javlja velik broj raznih kolezionara koji su fascinirani ponovnim otkrićem i istraživanjima starog Egipta. U razdoblju 19. i 20. stoljeća staroegipatski predmeti prispjeli su u preko 40 institucionalnih zbirki s preko 4000 predmeta te i u dalje nepoznat broj privatnih zbirki. Istovremeno, tijekom druge polovice 19. i prve polovice 20. stoljeća u Hrvatskoj započinje znanstveno istraživanje staroegipatske povijesti te sveučilišna nastava povijesti starog Istoka i Egipta na Sveučilištu u Zagrebu (Gavro Manojlović, Grga Novak). Istovremeno, tijekom 19. stoljeća započinju i prva turistička putovanja našeg imućnijeg građanstva te društvene elite na prostor Egipta. Ona se ponekad mogu pratiti kroz rukopisnu građu i dnevниke (Jakov Šašel, Fran Gundrum Oriovčanin), a od početka

exploration of ancient Egypt. In the period of the 19th and 20th centuries, the Egyptian artefacts arrived to over 40 institutional collections with over 4,000 objects, and an unknown number of private collections. At the same time, during the second half of the 19th and the early 20th centuries, a scientific study of ancient Egyptian history started and the lectures on the history of the ancient Near East and Egypt commenced at the University of Zagreb (Gavro Manojlović, Grga Novak). From the middle of the 19th century, first tourist voyages of our wealthier citizens and the social elite began on the territory of Egypt. They can sometimes be traced in manuscript material and diaries (Jakov Šašel, Fran Gundrum Oriovčanin), and from the beginning of the 20th century in newspaper articles (Fran Gundrum Oriovčanin, Grga Novak),